

Охорона правопорядку

УДК 342.6

В.П. Варакута, І.С. Луговський

Академія внутрішніх військ МВС України, Харків

АНАЛІЗ СПОСОБІВ ДІЙ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬ ВІЙСЬКОВІ УГРУПОВАННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ ПО ЗНЕШКОДЖЕННЮ НЕЗАКОННИХ ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ

Проаналізовано сучасні способи дій військових угруповань держави під час проведення спеціальних операцій по знешкодженню незаконних збройних формувань. Запропоновано принципи вибору цих способів за критерієм їх доцільності як кінцевого результату та перерозподіл функцій між військовими збройними формуваннями під час виконання спеціальних операцій у внутрішньому збройному конфлікті.

Ключові слова: *незаконне збройне формування, способи бойових дій, внутрішня безпека, збройна боротьба, спеціальна операція, внутрішній збройний конфлікт.*

Вступ

Постановка проблеми. З розпадом СРСР та країн соціалістичної співдружності відбулися значні зміни не тільки у політичній, військовій, соціально-економічній сферах, але й у свідомості, мисленні та поведінці громадян цих країн. Такі зміни не завжди відбувалися мирним, цивілізованим шляхом. Про це переконливо свідчать події 90-х років минулого століття в колишній Югославії: військові конфлікти в інтересах здобуття незалежності республік Словенії, Хорватії, Боснії і Герцеговини та автономної області Косово, яка входила до складу Сербії. Різномірні групи осіб, які об'єднуються в так звані незаконні збройні формування (НЗФ) у різних регіонах постсоціалістичних країн, систематично вчиняють терористичні акти різного масштабу й спрямування. Так, з метою закріплення законності і правопорядку в південних районах Росії: в республіках Дагестан, Інгушетія і Чечня, до сих пір мають місце військові збройні протистояння. Не простим шляхом йдуть до незалежності республіки Кавказького регіону: Південна Осетія і Абхазія.

Крім того, значні геополітичні зміни, котрі відбувались у світі протягом останніх десятиріч, призвели до воєнних конфліктів різного масштабу, в яких виявилися нові тенденції розвитку принципів і форм збройного протиборства. Красномовним прикладом можна привести бойові дії у зоні Перської затоки, збройні конфлікти в Палестині, Лівані, Лівії, Йменні і Сирії. Враховуючи геополітичне розташування України та сучасні аспекти тероризму, зокрема й міжнародного, доцільно звертатися до світового та вітчизняного досвіду проведення спеціальних операцій, щодо знешкодження НЗФ.

Історичний досвід вчить, що той хто своєчасно не помічає нову тенденцію розвитку (удосконалення) у воєнному мистецтві – обрікає свою країну на безпово-

ротне відставання у воєнній сфері і як результат на неминучу поразку. Питання впровадження новітніх способів дій у практику боротьби з НЗФ мають суттєве значення так, як нерозривно пов'язані із вирішенням проблеми забезпечення національної безпеки держави. Саме тому, досліджуючи новітні способи дій угруповань внутрішніх військ (ВВ) під час проведення спеціальних операцій, доцільно визначити найефективніші з них, що відповідають задуму поставленого завдання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На пострадянському просторі, сьогодення характеризується безліччю прикладів діяльності антиурядових і антиконституційних озброєних рухів та організацій, виступів різного спрямування: міжконфесійних, національно-визвольних, сепаратистських, релігійно-екстремістських та терористичних. Для досягнення своєї мети НЗФ активно використовують характерні елементи, тактичні прийоми, форми та методи терористичної, диверсійної, інформаційно-психологічної та іншої підривної діяльності.

Аналіз спрямованості розвитку принципів, форм і способів збройної боротьби на підставі досвіду останніх воєнних конфліктів показав, що застосування збройних сил взагалі і сухопутних військ зокрема, докорінно змінюється. Епоха "класичних" воєн, що велися багатомільйонними арміями безповоротно закінчилася. Приклад Чечні показав, що російські збройні сили, які в основному готувалися до проведення фронтових наступальних та оборонних операцій, мають психологічні, практичні та організаційні проблеми щодо ведення спеціальних операцій по боротьбі з НЗФ. І тільки ВВ і війська спеціального призначення МВС Росії, де більшість офіцерського складу мали бойовий досвід Анголи, Афганістану, Карабаху, Югославії та інших "гарячих" точок, змогли успішно виконувати завдання. Без винятку такий вислів стосується і українських збройних сил.

Тенденція розвитку збройних конфліктів сучасності говорить про те, що розпочалася ера “малих війн” з обмеженим застосуванням військових, що характеризується високим технологічним рівнем з широким використанням нових засобів збройної боротьби та спеціального забезпечення. Малі війни і локальні збройні конфлікти показали, що бойові можливості проявляються за ознакою значної переваги “якості” над “кількістю”. Це в свою чергу приводить до того, що провідні держави дотримуються утримання не багаточисельних, а оснащених найсучаснішим озброєнням та бойовою технікою, мобільних, невеликих за чисельністю збройних сил. Така тенденція приводить до відмови від суцільних ліній фронту, позиційної боротьби, зменшення глибини побудови військ в оперативному шикуванні. Тому здатність підрозділів ВВ, що мають високу оперативну мобільність, у стислий термін розгортати бойові дії проти НЗФ, швидко здійснювати маневр, сміливо і раптово завдавати удари по життєво важливим місцям їх розташування, надає цим підрозділам велику перевагу перед іншими військовими формуваннями.

Не оминають процеси боротьби з НЗФ й Україну. Екстремістські випадки терористичної спрямованості фіксувались у Києві, Одесі, Дніпропетровську, Луганську, Криму та інших регіонах країни. Виявляються угруповання, члени яких мають досвід участі у бойових діях та підричних акціях. Тому, для правоохоронних органів не втрачають актуальності завдання попередження цих процесів. Адже для силової ліквідації та протидії НЗФ необхідно використовувати можливості підрозділів МВС, які мають спеціальну підготовку та будуть уміло застосовувати накопичений досвід. В першу чергу це стосується ВВ, як основного силового елемента в системі МВС.

Варіанти виникнення загроз внутрішній безпеці держави та ескалації таких конфліктів описані в [1–4] і періодично висвітлюються в різних інформаційних джерелах. Проте все частіше такі конфліктні ситуації переростають у збройний конфлікт, причому в деяких випадках, таких як в Югославії або у Грузії не тільки у внутрішній, а й у зовнішній. Тому у більшості держав світу існує правова база, яка передбачає можливість застосування сили, в тому числі військової, для припинення таких конфліктів. Відповідно до цього, більшість країн світу має окремі силові структури, що призначені для виконання завдань пов'язаних з врегулюванням внутрішніх конфліктів. До них, наприклад, відносяться: карабінери Італії, французька національна жандармерія, жандармерія Туреччини, цивільна гвардія Іспанії, національна республіканська гвардія Португалії, жандармерія Румунії, національна гвардія США і ін. Ті країни, що їх не мають законодавчо передбачають участь збройних військових формувань у виконанні таких завдань.

Аналізуючи процеси врегулювання збройних конфліктів у пострадянських країнах з залученням крім спеціальних формувань МВС підрозділів і час-

тин збройних сил, дозволяє зробити висновок, що в більшості випадків вони ведуть збройну боротьбу з НЗФ в рамках і по правилах загальновійськового бою або проводять спеціальну операцію правоохоронної направленості. Як показує практика, такі підходи у протидії НЗФ застаріли і успіху, як правило, не мають.

Факт невідповідності способів дій сучасним реаліям був вперше помічений у ході ведення бойових дій в Афганістані, під час яких, з зізнанням поразок та значною втратою живої сили, озброєння та військової техніки розроблялись нові способи дій. Як результат, повинна була виникнути більш сучасна теорія підготовки та ведення бою в специфічних умовах новітніми способами, а значить і нова тактика дій. Але на жаль цього не сталося.

На даний час увага більшості військових науковців прив'язана до оцінки бойових можливостей підрозділів під час виконання завдань різного типу. Проте з досвіду збройних конфліктів, перевага в бойових можливостях не завжди являлась вирішальним чинником при веденні бою. Значну роль відіграло застосування нових способів дій, розроблення яких є актуальним і достатньо складним завданням.

Достатня кількість наукових публікацій відображає особистий досвід, що одержаний учасниками спеціальних бойових дій при проведенні окремих спеціальних операцій [4, 5, 6, 7] з ліквідації внутрішнього збройного конфлікту (ВЗК). Також в цих роботах розроблено систему та проведені розрахунки показників ефективності спеціальної операції (СО), які дозволяють підвищити ефективність бойового застосування підрозділів сил спеціального призначення в умовах обмеженого ліміту часу.

Зміст робіт [8, 9] присвячений здійсненню математичної формалізації задачі вибору маршрутів на місцевості та розробленню методики вибору раціональних маршрутів виходу (виводу) підрозділів спеціального призначення у район виконання спеціальної операції. Розроблено алгоритм оцінки ефективності засад, який дозволяє оцінювати співвідношення сил. Запропоновані рекомендації щодо тактики вибору маршрутів, переміщення розвідувальних груп на маршруті при виконанні завдань спеціальної операції та тактики виконання засад силами спеціального призначення (ССП) у ході оборонної операції армійського корпусу у початковий період війни.

У роботах [10, 11], розроблено науково-методичний апарат для обґрунтування рекомендацій щодо способів ведення бойових дій окремої механізованої бригади (омбр) та математичний апарат оцінки співвідношення сил, що дозволяє порівнювати сили з врахуванням бойових можливостей кожного типу зброї і ефективності їх бойового застосування проти конкретного противника.

Роботи [12, 13] присвячені розробленню математичної моделі та способів розвідувального забезпечення дій ССП при виконанні завдань припинення

збройних конфліктів та розробленню математичного апарату, що дозволяє оцінити можливості угруповання ВВ по знешкодженню НЗФ в умовах надзвичайного стану. Проте зазначені роботи висвітлюють лише окремі аспекти (в основному для визначення бойових можливостей), що можуть бути використані під час розроблення способів дій в СО по знешкодженню НЗФ. Наразі науково-методичного апарату для обґрунтування вибору способів дій за критерієм їх ефективності під час проведення СО по знешкодженню НЗФ у вітчизняних наукових публікаціях немає.

Мета статті розглянути сучасні способи дій військових угруповань силових структур під час проведення СО по знешкодженню НЗФ в різних бойових ситуаціях та дослідити їх за критерієм доцільності.

Виклад основного матеріалу

Вище зазначені збройні конфлікти дають змогу стверджувати, що характерною рисою війн кінця ХХ початку ХХ ст. є істотне зростання ролі і значення СО, що можна підтвердити певними факторами:

по-перше, суттєво посилюється вплив СО на результат вирішення збройного конфлікту;

по-друге, значно розширився обсяг завдань, які виконуються формуваннями спеціального призначення;

по-третє, спеціальні дії стають одним із основних видів бойової діяльності, а формування спеціального призначення – найактивнішими силовими компонентами, здатними ефективно, а за сприятливих умов – самостійно вирішувати завдання по знешкодженню НЗФ, уникаючи невиправданих жертв серед мирного населення і, відповідно, негативного суспільного резонансу.

Термін “спеціальна операція” передбачає комплекс заходів щодо бойового застосування сил спеціальної операції (ССО) на театрі воєнних дій (ТВД) і передбачає розгортання оперативних загонів у районах призначення, а також органів забезпечення та управління, до початку або в ході війни.

СО проводиться, як правило, у короткі терміни і щоразу може мати свій зміст. Саме тактичні успіхи, способи, методи по знешкодженню НЗФ, створюють необхідні умови для успішного проведення СО.

Практично кожний збройний конфлікт породжує нові форми та способи застосування військ. Так, практикою була вироблена і залишається пріоритетною форма ведення оперативних дій по врегулюванню ВЗК – “спільна спеціальна операція”. Елементом такої операції стали спеціальні військові дії. За останні роки на основі накопиченого бойового досвіду в наукових виданнях було опубліковано безліч матеріалів, які відображають погляди російських та вітчизняних військових фахівців на ведення сучасних спеціальних військових дій. Вихідною передумовою цьому стало те, що традиційні тактичні форми, такі, як наступ і оборона, вже не охоплювали всього обсягу завдань збройної боротьби з противником, що діяв партизанськими методами. Виникло протиріччя між необхідністю мати високі

щільності сил та засобів на вирішальних напрямках при допустимому ступені їх розосередженості та необхідності, у разі обмеженої кількості військ (сил), вести бойові дії на широкому фронті. Особливо це протиріччя проявляється під час виконання завдання з ізоляції району проведення СО з локалізації та нейтралізації ВЗК. Тому, однією з головних форм застосування ВВ МВС України під час локалізації та припинення ВЗК є проведення СО по знешкодженню НЗФ.

СО являє собою сукупність узгоджених і взаємопов'язаних за метою, завданнями, місцем і часом одночасних або послідовних бойових дій, спеціальних дій, боїв, ударів, заходів ТрО. У СО залежно від умов, завдань, масштабів можуть приймати участь з'єднання частини і підрозділи видів ЗС сумісно з військовими формуваннями МВС та спецпідрозділами СБУ.

Способи застосування підрозділів ВВ в СО по знешкодженню НЗФ залежать від характеру дій противника, мети бойових дій, змісту поставлених завдань, наявних сил і засобів, фізико-географічних умов району операції, а також встановлених обмежень та інших чинників.

У міждержавному збройному конфлікті для відбиття та відновлення положення по державному кордону на різних напрямках, підрозділи ВВ у поєднанні з прикордонними загонами, військовими формуваннями ЗС можуть здійснювати бойові дії з елементами позиційної, маневреної або мобільної оборони з одночасним, або послідовним знешкодженням НЗФ, що проникли у глибину території країни, з завданням їх вогневого ураження, проведенням контрударів (контратак), а за певних умов – наступальних бойових дій. Проте як уже зазначалося загальновійськові угруповання не мають достатнього досвіду в боротьбі з НЗФ і тому мало ефективні. У СО, що проводиться всередині держави (ВЗК), доцільно залучати загальновійськові частини і підрозділи з обмеженим їх застосуванням, наприклад, блокування району дій НЗФ з зовні. Це обумовлено тим, що вони не мають спеціальної підготовки боротьби з НЗФ в специфічних для них умовах.

Одна з основних особливостей цих умов полягає у відсутності чітко означеного фронту бойових дій, тобто, коли дії НЗФ можна очікувати не тільки з фронту, а і з флангів і тилу, причому в будь-якому районі дій. З великою ймовірністю можна наполягати на тому, що бойові дії будуть носити осередковий характер, у більшості випадків, тактичного масштабу при значній самостійності дій підрозділів (тактичних груп) ВВ. Відмінною рисою СО буде наявність різних обмежень і заборони нанесення ударів різних видів стрілецької зброї і авіації ВВ по певних районах, об'єктах; встановлення рубежів, далі яких не можуть просуватися ці підрозділи.

Отже, при таких умовах вирішального значення набувають такі способи дій, які притаманні збройним формуванням силових структур МВС (в першу чергу підрозділам ВВ) і спецпідрозділам СБУ. Тому, доцільно

льно розглянути способи бойових дій в СО режимно-профілактичного характеру [14] (наприклад, організація та проведення спеціальних операцій з припинення збройних зіткнень радикально налаштованих сторін, пошук та роззброєння НЗФ тощо), яким притаманні специфічні спеціальні військові дії (СВД), до виконання яких залучаються військові угруповання ВВ. До них можна віднести блокування, ізоляційно-обмежувальні, оточення, пошуково-ударні дії, наліт, рейдово-штурмові, дії по обороні і утриманню визначених об'єктів, прочісування місцевості, засадні, охоронні, сторожові дії та інші [15].

Блокування великих НЗФ у визначеному районі ведеться без втягування загальновійськових з'єднань і частин у ближній бій. Вони із районів зосередження стрімко висуваються на визначені рубежі блокування, розгортаються у бойовий порядок, створюють систему вогню, бойову охорону на флангах і у тилу; встановлюють інженерні загородження і не допускають виходу (прориву) НЗФ з блокованого району. При цьому максимально використовується місцевість, а за необхідності рубіж блокування може частково обладнуватися в інженерному відношенні. На рубежі блокування також влаштовуються блокпости, позиції сторожових застав (постів), контрольно-перепускних пунктів (КПП) і т.п. після чого в подальшому, здійснюється вогневе ураження противника.

Зміст *ізоляційно-обмежувальних дій*, міститься в зовнішньому блокуванні загальновійськовими з'єднаннями та частинами конкретного району зосередження НЗФ з метою присікання їх виходу з цього району. Спеціальні підрозділи (тактичні групи) ВВ і СБУ швидко виходять, а за певних умов прориваються на фланги і в тил угруповання НЗФ, створюють внутрішній фронт оточення. Під час цих дій здійснюється створення системи блокпостів, сторожових застав (постів), контрольно-спостережних та КПП, окремих опорних пунктів на ймовірних напрямках висування НЗФ. Важливого значення при цьому набувають: цілодобове спостереження за районом бойових дій; дистанційний вогневий вплив на НЗФ з боку загальновійськових з'єднань і частин та безпосередній вогневий вплив з боку спеціальних підрозділів ВВ і СБУ з завданням нанесення ураження до втрати боєздатності; потайне мінування місцевості при умовах відсутності проживання населення в цьому районі, що дозволяє вирішувати поставлені завдання по знешкодженню НЗФ з найменшими втратами. Також доцільно застосовувати підрозділи (тактичні групи) ВВ з застосуванням активних маневрових дій в тісній взаємодії з авіаційними силами (вертольотами) ВВ. При цьому, у ході вогневого ураження проводиться дорозвідка об'єктів і коректування ударів і вогню.

Для ізоляції виявлених (зокрема при блокуванні) НЗФ доцільно застосовувати такий спосіб бойових дій як *оточення* з метою створення навколо них суцільного внутрішнього фронту з подальшим проведенням спецпідрозділів (тактичних груп) ВВ і СБУ на

декількох напрямках нальоту для сковування, розчленування та знешкодження їх частинами або роззброєння і захоплення у полон. При цьому загальновійськові з'єднання і частини, які утворюють зовнішній фронт оточення, займають вказані позиції, прикривають сили ВВ і СБУ внутрішнього фронту оточення з тилу і не допускають підходу резервів противника та його дій по деблокуванню оточеного угруповання.

Пошуково-ударні дії полягають у ретельному і послідовному огляді спецпідрозділами (тактичними групами) ВВ місцевості у визначеному районі з метою виявлення НЗФ та подальшого його знешкодження або засобами дистанційного вогневого ураження загальновійськових з'єднань і частин, або проведенням нальоту силами ВВ. Виходячи з умов обстановки пошуково-ударні дії можуть бути суцільними або вибірковими, а за способами виконання – односторонніми, тобто з одного напрямку або комбінованими – по декількох напрямках.

Наліт, як спосіб бойових дій, полягає у раптовій атаці (нападі) спецпідрозділами (тактичними групами) ВВ на завчасно виявлене НЗФ з метою його знешкодження (виведення із ладу), захоплення полонених, документів, озброєння та військової техніки, матеріально-технічних засобів, а також для звільнення своїх полонених (заручників).

Важливим способом бойових дій є *рейдово-штурмовий*, який полягає у стрімкому просуванні місцевості, що контролюється НЗФ, та нанесенні спецпідрозділами (тактичними групами) ВВ вогневих ударів з метою їх знешкодження або завданню максимальних втрат та відновлення (встановлення) контролю над визначеним районом.

Вогневе ураження НЗФ в СО необхідно планувати і здійснювати з урахуванням безпеки мирного населення та збереження об'єктів інфраструктури у районі, де проводиться ця операція. В цих умовах головною особливістю вогневого ураження НЗФ є врахування обмежень у виборі об'єктів, методів та засобів ураження. Тому доцільно завчасно організувати, а потім здійснювати узгоджене застосування різних видів стрілецької зброї та авіації ВВ. Залежно від бойових умов що склалися, загальне вогневе ураження НЗФ доцільно організувати і здійснювати поодинокими або груповими вогневими ударами з метою завоювання і постійного утримання вогневої переваги. Незалежно від обраних способів і форм вогневого ураження, перевага завжди має надаватися вибірковим “точечним” ударам.

Висновки

Необхідність наукової розробки вибору способів дій спецпідрозділів (тактичних груп) ВВ по знешкодженню НЗФ за критерієм їх доцільності в тих або інших бойових умовах обумовлена наступним:

по-перше, досвід виникнення та ескалації внутрішніх конфліктів показує, що все частіше вони на-

бирають ознаки крайньої форми – ВЗК, який, як свідчить досвід, організується певними зацікавленими сторонами (як правило, політичними партіями з активною міжнародною підтримкою). При цьому використовуються терористичні, підривні, збройні провокаційні дії НЗФ як привід до розв'язання регіональних збройних конфліктів та війн;

по-друге, прийняття рішення на застосування військової сили по знешкодженню НЗФ, може бути єдиним вірним рішенням влади, що підтвердить її тверду готовність до ліквідації кризової ситуації та збереження конституційного ладу;

по-третє, доцільно чітко визначити та розмежувати функції (у взаємодії або при автономних діях), що покладаються на військові збройні формування силових структур (з'єднання, частини Збройних Сил України, спецпідрозділи ВВ МВС України та Служби Безпеки України) під час проведення СО по знешкодженню НЗФ за принципом їх прямого, професійного призначення, ступеня всебічної бойової підготовки, спрямованої для збройного протистояння в специфічних умовах (обмеженого простору без явного вираженого фронту, флангів, тилу; в населених пунктах; об'єктах інфраструктури і т. ін.) її ведення. Збройні Сили, які не мають спеціальної підготовки, недостатньо ефективні для боротьби з малочисельними НЗФ, які діють у гористо-лісистій місцевості, у населених пунктах, окремих об'єктах (будівлях, спорудах іншого призначення, гідроспорудах, атамно-, гідро-, теплових підстанціях, залізничних вузлах і т. ін.). Тому, ведення зазначених бойових дій може бути проведено лише за участю спеціальних підрозділів (тактичних груп) ВВ МВС України та СБУ, як єдиної ефективної, в цьому випадку, військової сили. Крім цього способи знешкодження НЗФ при проведенні СО повинні відповідати певним вимогам щодо нанесення мінімальних втрат серед мирного населення, збереження інфраструктури регіону тощо, що, відповідно, вимагає розроблення та наукового обґрунтування нових способів дій.

по-четверте, сучасне воєнне мистецтво, щодо застосування спецпідрозділів (тактичних груп) ВВ по знешкодженню НЗФ, пропонує нові форми та способи ведення службово-бойових та спеціальних (військових) дій, які передбачають наявність контролю території району конфлікту та боротьбу з незначними по кількості НЗФ.

Таким чином, виникає необхідність продовження наукового дослідження та розроблення рекомендацій (у першу чергу для спецпідрозділів (тактичних груп) ВВ, як основного силового елемента МВС України), щодо обґрунтування нових і правильного вибору існуючих способів бойових дій по знешкодженню НЗФ за принципом їх доцільності, тобто максимального ефективного вогневого впливу і інших силових методів на противника. Ці дослідження повинні враховувати як спільні дії військових формувань усіх силових структур держави, так і автономні дії спецпідрозділів (тактичних груп ВВ

МВС України) в специфічних бойових умовах за їх прямим призначенням – збройна боротьба з НЗФ.

Список літератури

1. Барыкин, В.М. Локальные войны на современном этапе / В.М. Барыкин // Военная мысль. – 1994. – №6. – С.7–11.
2. Булгаков, В.В. Вооруженный конфликт: Формы и способы действий [Электрон. ресурс] / В.В. Булгаков : . – Режим доступа: www.conflictolog.isras.ru.
3. Герасимов, А.В. Внутренние вооруженные конфликты в современном мире: политико-правовой анализ [Электронный ресурс] / А. В. Герасимов // Интернет-издание журн. "Проблемы МСУ". – № 4 (16). – Режим доступа до журн.: www.samoupravlenie.ru
4. Довбня, В.В. Дослідження можливостей підрозділів спеціального призначення внутрішніх військ в ході естафетного пошуку в умовах гірсько-пущельної місцевості: Зб. тез НПК. 2007 р. / В.В. Довбня, Т.А. Сутюшев, І.І. Приходько // – Х. АВВМВС України. – С. 44–45.
5. Воробьев, И. Н. Слагаемые контртеррористической операции: [Электронный ресурс] / И. Н. Воробьев // Режим доступа: www.nvo.ng.ru.
6. Воробьев, И.Н. Новый виток в развитии тактики: [Электронный ресурс] / И.Н. Воробьев// Режим доступа: <http://www.nbuv.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm>
7. Лавніченко, О. В. Способи бойового застосування сил спеціального призначення внутрішніх військ МВС України [Текст] / О. В. Лавніченко // Х. : Військ. ін.-т внутрішніх військ МВС України, 2000. – 179 с.
8. Мусієнко, І.І. Методика вибору раціональних маршрутів виходу підрозділів спеціального призначення у район виконання спеціальної операції : звіт про НДР "Теорія і практика службово-бойового застосування внутрішніх військ МВС України", розділ 3: Звіт про науководослідну роботу [Текст] / І.І. Мусієнко // Військ. Ін.-т внутрішніх військ МВС України – 2000. – С. 24-27.
9. Кучерина, С.Є. Розробка методики оцінки ефективності засад. Звіт про НДР "Теорія і практика службово-бойового застосування внутрішніх військ МВС України", розділ 2: звіт про НДР / С.Є. Кучерина / Військ. Ін.-т внутрішніх військ МВС України – 2000. – 67 с.
10. Кечев, М.О. Методика оцінки співвідношення сил у внутрішньому збройному конфлікті / М.О. Кечев, І.О. Кириченко // Х.: ХВУ, 2001. – Вип. № 8 (38). – С. 11 – 17.
11. Лукічов, В.Л. Рекомендації щодо бойового застосування ОМБР при прикритті та розгортанні армійського корпусу у початковий період війни / В.Л. Лукічов // Х. : ХВУ, 2001. – 180 с.
12. Калінін, І.О. Задача оптимізації бойового порядку системи спостереження при організації контрдиверсійної та контртерористичної охорони об'єктів / І.О. Калінін // Честь і закон. – Х.: ВІ ВВ МВС України, 2003. – №2. – С. 3–6.
13. Довбня, В. В. Методика оцінки можливостей угруповання внутрішніх військ щодо знешкодження незаконного збройного формування в умовах надзвичайного стану / В.В. Довбня // Х. : Акад. ВВ МВС України, 2006. – 234 с.
14. Варакута, В.П. Особливості підготовки та проведення спільних тактико-спеціальних навчань внутрішніх військ МВС України / В. П. Варакута // Честь і закон. – Х. : Акад. ВВ МВС України. – 2011. – №2. – С. 88-93
15. Барынькин, В. М., Велесов С. Л., Кадацкий В.Л. Силы специальных операций и способы борьбы с ними // Военная мысль. – 2001. – № 2. – С. 12–17.

Надійшла до редколегії 12.12.2012

Рецензент: д-р військ. наук, проф. Г.А. Дробаха, Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків.

**АНАЛИЗ СПОСОБОВ ДЕЙСТВИЙ, КОТОРЫЕ ИСПОЛЬЗУЮТ ВОЕННЫЕ ГРУППИРОВКИ
ПРИ ПРОВЕДЕНИИ СПЕЦИАЛЬНЫХ ОПЕРАЦИЙ ПО ОБЕЗВРЕЖИВАНИЮ
НЕЗАКОННЫХ ВООРУЖЕННЫХ ФОРМИРОВАНИЙ**

В.П. Варакута, И.С. Луговский

Проанализированы современные способы действий военных группировок государства во время проведения специальных операций по обезвреживанию незаконных вооруженных формирований. Предложены принципы выбора этих способов за критерием их целесообразности как конечного результата и перераспределение функций между военными вооруженными формированиями во время выполнения специальных операций во внутреннем вооруженном конфликте.

Ключевые слова: незаконное вооруженное формирование, способы боевых действий, внутренняя безопасность, вооруженная борьба, специальная операция, внутренний вооруженный конфликт.

**ANALYSIS OF METHODS OF ACTIONS WHICH USE SOLDIERY GROUPMENTS
FOR LEADTHROUGHS OF THE SPECIAL OPERATIONS ON DEFUZING OF THE ILLEGAL ARMED FORMINGS**

V.P. Varakuta, I.S. Lugovskiy

The modern methods of actions of soldiery groupments of the state are analysed during the leadthrough of the special operations on defuzing of the illegal armed formings. Principles of choice of these methods are offered after the criterion of their expedience as end-point and redistribution of functions between the soldiery armed formings during implementation of the special operations in the internal armed conflict.

Keywords: illegal armed forming, methods of battle actions, internal safety, armed fight, special operation, internal armed conflict.